

Aseiad Cydraddoldeb Ceredigion 2023

**Adroddiad dadansoddi yn dilyn yr ymgyrch
ymgysylltu**

Cynnwys

1. Y Dull	2
2. Ymatebion i'r Arolwg Cydraddoldeb	5
3. Sylwadau a phrofiad bywyd	9
3.1 Addysg.....	9
3.2 Gwaith a Lefelau Cyflog	10
3.3 Safonau Byw	11
3.4 Iechyd.....	13
3.5 Trosedd a Mynediad at Gyfiawnder.....	14
3.6 Dylanwadu ar benderfyniadau	15
3.7 Mynediad at Wybodaeth a Gwasanaethau Digidol	16
3.8 Cyd-dynnu yn y gymuned.....	16
3.9 Effaith digwyddiadau ers yr arolwg cydraddoldeb diwethaf yn 2019.....	17
4. Casgliad.....	18

1. Y Dull

Cynhaliwyd ymgyrch ymgysylltu ranbarthol i gasglu adborth cychwynol ynglŷn â chydaddoldeb yn ardal Dyfed Powys. Cynhaliwyd yr ymgyrch rhwng 22 Mai 2023 a 2 Awst 2023.

Mae grŵp Cydraddoldeb ac Amrywiaeth Canolbarth a Gorllewin Cymru yn cynnwys Cynghorau Sir Ceredigion, Powys, Sir Gaerfyrddin a Sir Benfro, Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda a Bwrdd Iechyd Addysgu Powys, Heddlu Dyfed-Powys, Swyddfa Comisiynydd Heddlu a Throsedd Dyfed Powys, Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru, Cynghorau Gwirfoddol pob sir (CAVO, CAVS, PAVO a PAVS), Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant, Prifysgol Aberystwyth ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol Arfordir Penfro a Bannau Brycheiniog.

Gyda'n gilydd fe wnaethom ni greu arolwg (a oedd ar gael yn Gymraeg, Saesneg, Wcreineg, Rwsieg, Pwyleg a Rwmaneg ac ar ffurf Hawdd ei Ddeall) a phoster dwyieithog. Gwahoddwyd pobl i gwblhau'r arolwg ar-lein neu i ofyn am gopi papur yn ein llyfrgelloedd a'n canolfannau hamdden neu drwy'r post trwy wasanaeth Clic.

Yng Ngheredigion anfonwyd neges e-bost at y rhestr isod o randdeiliaid gan gynnwys dolen i'r wybodaeth ar-lein a chopïau o'r arolwg a'r poster. Gofynnwyd i bawb gwblhau'r arolwg, arddangos y poster a rhannu'r wybodaeth gyda'u rhwydweithiau. Gofynnwyd iddynt gysylltu â ni os byddai angen copiâu o'r arolwg arnynt neu os byddai angen anfon poster atynt.

Rhestr rhanddeiliaid Cyngor Sir Ceredigion:

- Fforwm Darparwyr Gwasanaethau Plant a Phobl Ifanc (105 o aelodau)
- Grŵp Blynnyddoedd Cynnar, Gofal Plant a Chwarae (42 o aelodau)
- Gweithgor Cydraddoldeb Cyngor Ceredigion (46 aelod)
- Cynghorwyr Sir Ceredigion
- Clercod Cynghorau Tref a Chymuned Ceredigion
- Aelodau'r Fforwm Anabledd (55 unigolyn/grŵp drwy e-bost ynghyd â 199 trwy eu tudalen ar Facebook)
- Coleg Ceredigion
- Hyfforddiant Ceredigion
- Grŵp Lleisiau Mamolaeth y Bwrdd Iechyd
- Gwasanaethau ysgolion

Cafodd y wybodaeth ei rhoi ar safle MS Teams y Cyngor leuenctid ac ar safle MS Teams staff Cyngor Ceredigion. Fe'i hyrwyddwyd hefyd ar y cyfryngau cymdeithasol a thrwy [ddatganiad i'r wasg](#) ar 25/05/2023.

Fodd bynnag, nid ydym yn dibynnu ar yr arolwg ar-lein yn unig. Mae gennym ffynhonnell dda o dystiolaeth yn dilyn ymgyrchoedd ymgysylltu blaenorol a gynhaliwyd gan Gyngor Ceredigion a Llywodraeth Cymru. Mae'r data hwn wedi cyfrannu at y gwaith o adolygu ein Hamcanion Cydraddoldeb presennol a datblygu ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol newydd ar gyfer 2024-28.

Casglwyd llawer o wybodaeth ansoddol yn sgil y sylwadau a gyflwynwyd yn yr arolwg ar-lein. Casglwyd rhagor o ddatganiadau yn nigwyddiad 'Pride' Aberystwyth ym mis Ebrill 2023 ac yng Ngŵyl Plant a Phobl Ifanc Ceredigion ym mis Awst 2023.

Cafwyd trafodaethau hefyd yn ystod cyfarfodydd gyda'r Fforwm Anabledd a'r Fforwm Darparwyr Gwasanaethau Plant a Phobl Ifanc ym mis Gorffennaf 2023. Gallwch chi weld detholiad o'r sylwadau hyn yn [Adran 3](#).

Ymgyrchoedd ymgysylltu ac ymgynghori lleol perthnasol

[Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant \(Mehefin 2022\)](#)

[Asesiad o Ddigonolrwydd Chwarae \(Mehefin 2022\)](#)

[Asesiad o Lesiant Lleol Ceredigion \(Mawrth 2022\)](#)

[Hunanasesiad Oed-gyfeillgar Ceredigion \(2022-23\)](#)

Ymgyrchoedd ymgysylltu ac ymgynghori cenedlaethol perthnasol

[Cynllun Gweithredu Cymru Gwrth-hiliol | GOV. CYMRU \(Gorffennaf 2022\)](#)

[Cynllun Gweithredu LHDTTC+ Llywodraeth Cymru \(Chwefror 2023\)](#)

Mae gweithgor Cydraddoldeb Strategol Ceredigion yn cyfarfod yn rheolaidd. Rydym wedi trafod ein hymateb lleol i Gynllun Gweithredu Cymru Gwrth-hiliol a Chynllun Gweithredu LHDTTC+ Cymru. Rydym wedi nodi'r camau y mae angen eu cymryd i ddangos ein hymrwymiad i Siarter Troseddau Casineb, Cymorth i Ddiodefswyr, y gwnaeth y Cyngor ymrwymo iddo yn 2022. Rydym hefyd yn cydnabod bod angen gwneud mwy o waith ar rai o'r camau gweithredu yn ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol presennol.

Mae Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru wedi mynegi pryderon penodol am y ddibyniaeth gynyddol ar ddulliau cyfathrebu ar-lein am nad oes gan lawer o bobl hŷn fynediad atynt.

Rydym hefyd wedi ystyried adborth gan 170 o blant ac 84 o rieni mewn sesiynau chwarae yng Ngheredigion ynghylch ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar Dlodi Plant. Gofynnwyd iddynt, "Pa dri pheth fyddai'n gwneud y gwahaniaeth mwyaf i blant a'u teuluoedd, yn awr ac yn y dyfodol?" Yr ymateb pennaf oedd, "help gyda chostau bwyd, tanwydd a thai" a'r ail ymateb mwyaf poblogaidd oedd "cael eu trin â pharch waeth beth fo'u hoedran, rhyw, anabledd neu ethnigrwydd."

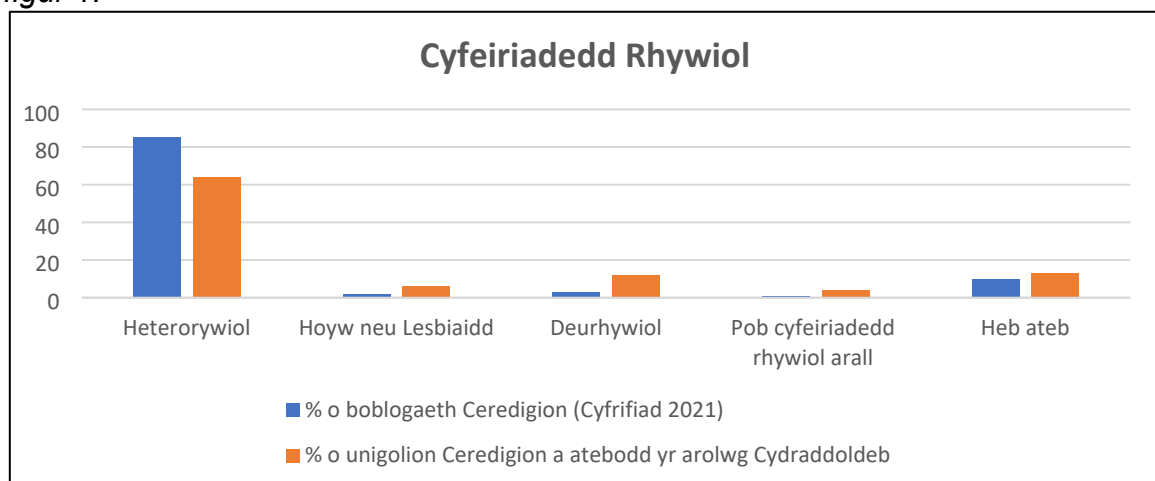
2. Ymatebion i'r Arolwg Cydraddoldeb

Cwblhaodd 237 o ymatebwyr yr arolwg cydraddoldeb rhanbarthol. Roedd 72 o'r ymatebion o Geredigion. Roedd 67 o'r rhain gan unigolion a 5 oddi wrth sefydliadau (Partneriaeth Natur Lleol Ceredigion, Cyngor Sir Ceredigion, Cyngor Tref Llandysul a Chynghorau Cymuned Llangwryfon a Llanrhystud). Ni chafwyd unrhyw gopiâu papur.

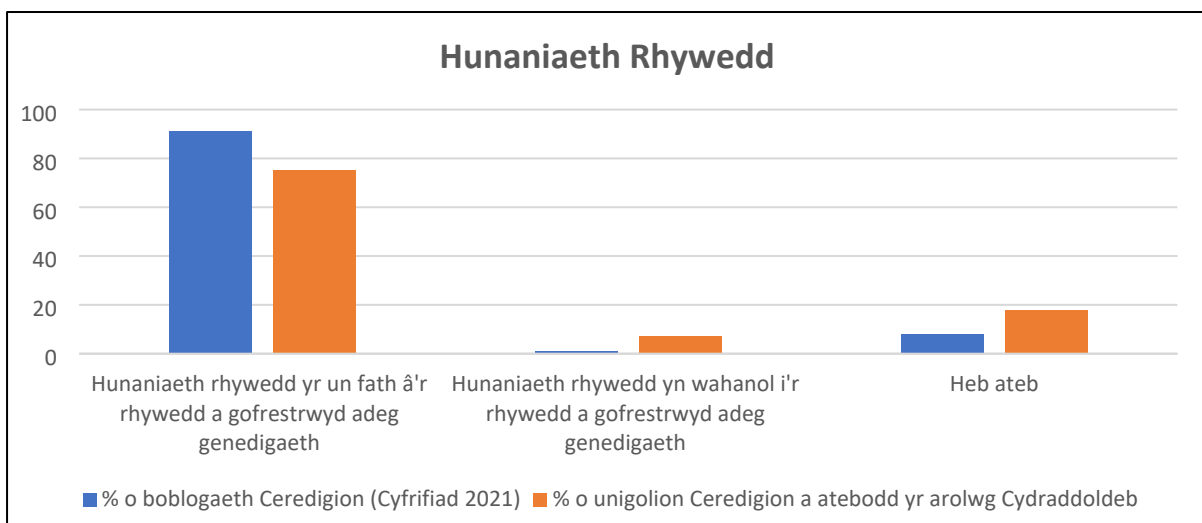
Roedd 73 ymateb o Sir Gaerfyrddin, 28 o Bowys, 60 o Sir Benfro, 3 o Abertawe ac 1 o ardal 'Hywel Dda'.

Ar gyfartaledd, 0.7% yw'r gyfradd ymateb ar gyfer ymgynghoriadau cyhoeddus yn y DU. Roedd ymateb Ceredigion i'r arolwg yn is (0.1% o'r boblogaeth). Fodd bynnag, roedd y gyfradd ymateb gan bobl sy'n rhannu nodweddion a warchodir gan y Ddeddf Cydraddoldeb yn gyffredinol uwch na'r boblogaeth yn gyffredinol. Gallwch weld enghreifftiau yn y graffiau isod.

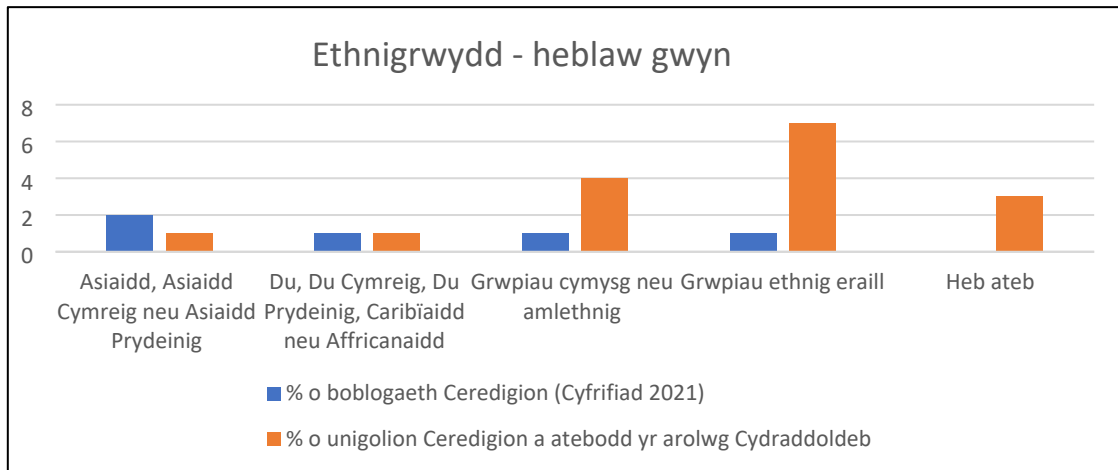
Ffigur 1.

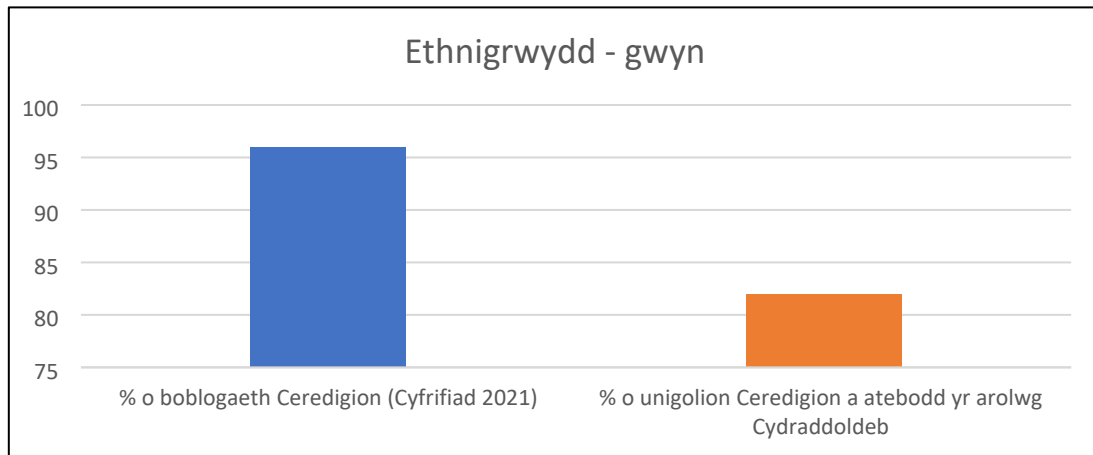
Ffigur 2.

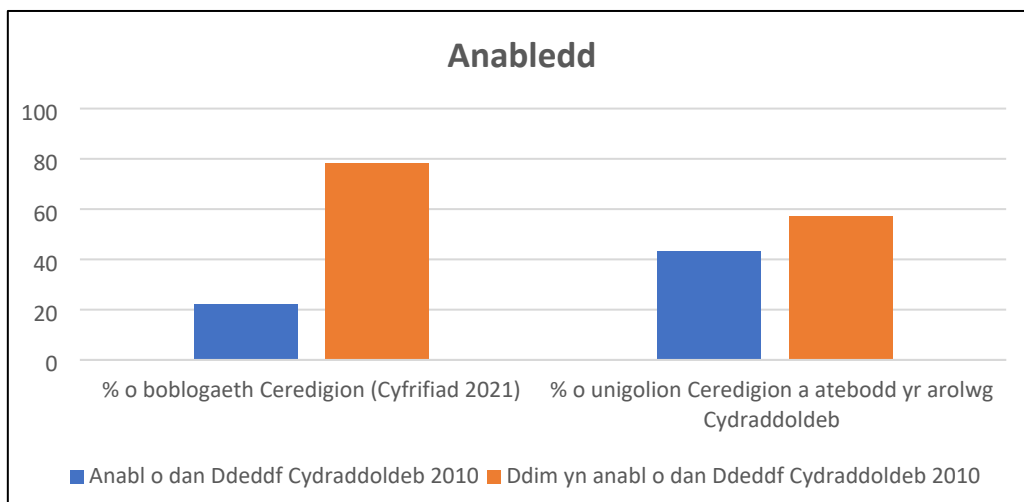
Ffigur 3.

Ffigur 4.

Ffigur 5.

Gofynnodd ein harolwg cydraddoldeb rhanbarthol a oedd pobl yn teimlo bod grwpiau penodol o bobl wedi cael gwell profiad neu waeth profiad na'r boblogaeth yn gyffredinol mewn chwe agwedd ar fywyd.

Dyma'r grwpiau penodol:

- Pobl anabl
- Pobl o leiafrif ethnig
- Lesbiaid, pobl hoyw neu ddeurywiol
- Pobl anneuaidd
- Pobl drawsrywiol
- Pobl ifanc (25 oed neu'n iau)
- Pobl hŷn (65 oed neu'n hŷn)
- Menywod
- Dynion
- Pobl sengl
- Pobl sydd mewn perthynas
- Cymry Cymraeg
- Pobl sy'n feichiog neu sydd wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar
- Aelodau o Gymuned y Lluoedd Arfog

Dyma'r chwe agwedd ar fywyd a oedd dan sylw:

1. Addysg
2. Gwaith a lefelau cyflog
3. Safonau byw (mynediad at ofal a chymorth, tai, trafnidiaeth a hamdden)
4. Iechyd
5. Troseddau a mynediad at gyfiawnder
6. Cymryd rhan (mynediad at wybodaeth, dylanwadu ar benderfyniadau, cyd-dynnu yn y gymuned)

Mae'r tabl isod yn dangos y 3 grŵp yr oedd y bobl a atebodd ein harolwg yn teimlo bod ganddynt brofiad gwaeth neu lawer gwaeth o'r chwe agwedd ar fywyd.

Y grwpiau a oedd yn ymddangos amlaf yn y tri chategori uchaf oedd:

- Pobl anabl (14 waith)
- Pobl o leiafrif ethnig (11 waith)
- Pobl hŷn (6 waith)
- Pobl drawsrywiol a phobl sy'n feichiog/wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar (4 waith)
- Pobl ifanc (3 waith),
- Lesbiaid, pobl hoyw neu bobl ddeurywiol (ddwywaith)
- Menywod (unwaith)

Y Chwe Agwedd ar Fywyd Profiad gwaeth neu lawer gwaeth

Addysg	1	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig
	3	Bod yn feichiog/wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar
Gwaith	1	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig a bod yn berson hŷn (65+)
	3	Bod yn feichiog/wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar
Lefelau cyflog	1	Bod yn berson ifanc (dan 25 oed)
	2	Bod yn anabl
	3	Bod yn fenyw
Mynediad at ofal a chymorth	1	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig
	3	Bod yn drawsrywiol
Tai	1	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig
	3	Bod yn berson ifanc (dan 25 oed)
Mynediad i Drafnidiaeth	1	Bod yn anabl
	2	Bod yn berson hŷn (65+)
	3	Bod yn feichiog/wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar
Hamdden a mynediad i'r arfordir a chefn gwlad	1	Bod yn anabl
	2	Bod yn berson hŷn (65+)
	3	Bod yn feichiog/wedi rhoi genedigaeth yn ddiweddar
Iechyd	1	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig
	3	Bod yn berson hŷn (65+)
Profiad o droseddu	1	Bod o leiafrif ethnig
	2	Bod yn anabl
	3	Bod yn lesbiaid, hoyw neu ddeurywiol a bod yn drawsrywiol
Mynediad at wasanaethau cyfiawnder	1	Bod o leiafrif ethnig
	2	Bod yn anabl
	3	Bod yn drawsrywiol
Dylanwadu ar benderfyniadau	1	Bod o leiafrif ethnig
	2	Bod yn anabl
	3	Bod yn berson ifanc (dan 25 oed)
Mynediad at wybodaeth a gwasanaethau digidol	1	Bod yn berson hŷn (65+)
	2	Bod yn anabl
	3	Bod o leiafrif ethnig
Cyd-dynnu yn y gymuned	1	Bod yn anabl
	2	Bod o leiafrif ethnig
	3	Bod yn lesbiaidd, hoyw neu ddeurywiol a bod yn drawsrywiol
Ansawdd bywyd ers 2019	1	Bod yn anabl
	2	Bod yn berson hŷn (65+)
	3	Bod o leiafrif ethnig

3. Sylwadau a phrofiad bywyd

(Mae'r holl sylwadau wedi'u cymryd o'r ymatebion i'r arolwg cydraddoldeb rhanbarthol oni nodir yn wahanol).

3.1 Addysg

Fel merch ddeurywiol, cefais brofiad o fwlio yn yr ysgol (ymhell yn ôl mewn rhanbarth gwahanol) a wnaeth ddifrodi fy addysg. Ers hynny, rwyf wedi ei chael hi'n anodd sicrhau mynediad i addysg oedolion er mwyn unioni hyn. Rwyf bellach yn 64 oed ac rwy'n dal i wynebu rhwystrau o ran cael y cyfleoedd addysgol yr wyf yn chwilio amdanynt.

Ceir anghysondeb yn y ddarpariaeth addysg a'r adnoddau i ysgolion ac adrannau ffrwd Cymraeg, ac mae hyn yn golygu bod gan y rhai mewn grwpiau sydd heb gynrychiolaeth ddigonol lai o fynediad at adnoddau dysgu.

Er bod y plant mewn ysgol ddynodedig Gymraeg, maent yn siarad Saesneg gyda'u ffrindiau - mae'n dorcalonnus bod ein plant yn mynd i ysgol Gymraeg a'u bod wedyn yn siarad Saesneg.

Mae Ceredigion yn ffafrio'r rheiny sy'n siarad Cymraeg. Mae'r addysg mewn ysgolion uwchradd o safon uwch os ydyw drwy gyfrwng y Gymraeg o gymharu â'r Saesneg.

Dylai myfyrwyr traws a hoyw gael eu hamddiffyn rhag bwlio a dylai pobl draws gael eu cynnwys yn yr addysg a ddarperir mewn ysgolion Cynradd ac Uwchradd. (*Pride Aberystwyth, 2023*).

Dylid ei gwneud hi'n ofynnol i ysgolion ganiatáu clybiau Pride/clybiau hunaniaethau eraill. Ni ddylid mynnu eu bod yn cael eu sefydlu ond dylid eu caniatáu. (*Pride Aberystwyth, 2023*)

Addysg ryw o ansawdd dda sy'n draws-gyfeillgar a chwiar-gyfeillgar ym mhob ysgol. (*Pride Aberystwyth, 2023*)

Gwnewch yr ysgol yn lle gwell a stopiwch y bwllis. (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023*)

Gwell gweithgareddau ar gyfer addysgu gartref. (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023*)

3.2 Gwaith a Lefelau Cyflog

Dwi'n Affricanwr. Rwyf wedi ymgeisio am swyddi ac nid wyf wedi cael fy newis ar gyfer y cam cyntaf, ond mae'r swyddi dan sylw yn dal i fod ar y llwyfannau hysbysebu. Yn amlwg, mae hiliaeth yn chwarae rhan enfawr.

Dylai pob gwasanaeth cyhoeddus ddarparu mwy o hyfforddiant gwrth-hiliaeth, cyflogi staff o gefndiroedd amrywiol, a sylweddoli y gall pobl ddu hefyd fod yn Gymry a pherthyn.

Gwella prosesau recriwtio ar gyfer pobl o leiafrifoedd ethnig a sicrhau bod mannau yn hygyrch i bobl anabl.

Gwell hyfforddiant. Mwy o amrywiaeth o ran recriwtio a phenodiadau. A yw'r uwch swyddogion yn y gwasanaethau cyhoeddus yn mynd ar gyrsiau hyfforddi ynglŷn â rhagfarn ddiarwybod?

Mae'n haws i bobl sy'n gallu siarad Cymraeg gael swyddi oherwydd mae'r Gymraeg yn un o ofynion nifer o swyddi. Mae ganddyn nhw lai o gystadleuaeth mewn cyfweiliadau oherwydd bod nifer y siaradwyr Cymraeg yn llai. Nid wyf wedi gallu ymgeisio am swyddi (swyddi yr wyf fel arall yn fwy na chymwys i'w gwneud) am nad wyf yn rhugl yn y Gymraeg. Rwy'n credu bod hyn yn lleihau amrywiaeth yn y gweithle oherwydd mae'n anoddach dysgu Cymraeg oni bai eich bod eisoes wedi'ch amgylchynu gan siaradwyr Cymraeg ac yn rhan o'r criw Cymraeg, felly dim ond cyfran fach o'r gymuned sydd wedi'i chynnwys.

Mae'n rhaid i chi fod yn barod i siarad Saesneg er mwyn medru gwneud y rhan fwyaf o swyddi. Wrth weithio yng Nghymru, mae pobl wedi gwneud sylwadau ar fy acen Gymraeg pan dwi'n siarad Saesneg.

Nid yw pob Cymro yn gallu neu eisiau siarad Cymraeg. Mae'n cael ei gorfodi ac mae'n arwain at wahaniaethu yn y gwaith ac ym maes gofal iechyd. Mae'n teimlo fel petai hyn yn ymylu ar fod yn hiliaeth. Dylai fod yn ddewis personol.

Mae Ceredigion yn blaenoriaethu ac yn cefnogi'r rheiny sy'n siarad Cymraeg wrth roi cyfleoedd o ran cyflogaeth / enillion, yn enwedig y rheiny sy'n gweithio o fewn y cyngor. Ychydig iawn o gyfleoedd sydd ar gael i bobl anabl.

Tocenistaidd yw'r cyfleoedd gwaith i bobl anabl ac nid yw cyrff cyhoeddus yn gwneud digon i hyrwyddo a recriwtio pobl anabl yn y gwaith y tu hwnt i swyddi sydd â chyflogau is. Mae rhwystrau ychwanegol yn y gwasanaethau cyhoeddus megis y gofyniad i siarad Cymraeg sy'n gwahaniaethu'n anuniongyrchol yn erbyn pobl fyddar gan nad oes cyrsiau Cymraeg hygyrch ar gael i bobl fyddar drwy Gymru gyfan.

Gwell cyfleoedd gwaith. (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023*)

Tâl gwell i Gynorthwywyr Addysgu. (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023*)

Rhowch y cyfle i weithwyr werthuso eu rheolwyr llinell yn ddiennw; caniatewch i bobl weithio gartref lle bynnag y bo hynny'n bosibl, yn enwedig pobl ag anabledau

3.3 Safonau Byw

Mae'r sylwadau hyn yn ymwneud â mynediad at ofal a chymorth, tai, trafnidiaeth, hamdden a mynediad i'r arfordir a chefn gwlad.

Trefnwch gludiant rheolaidd fel y gall pobl gael mynediad at wasanaethau. Hefyd, ewch ati i wella gwasanaethau lleol gan wella mynediad a sicrhau clybiau ymarfer corff fforddiadwy a grwpiau cymorth.

Gweithiwch nosweithiau a phenwythnosau/gwyliau banc fel y mae eraill yn ei wneud er mwyn bod yn fwy hygyrch. Dewch â'r staff yn ôl i'r gymuned fel y gallwn ni alw i mewn a'u gweld! Rhwch y gorau i ddibynnu ar wirfoddolwyr ac ewyllys da.

Ailgyflwynwch ganolfannau dydd yn y sir i gynorthwyo gofalwyr.

Yng Ngheredigion, does dim gofal plant ar gael i blant a phobl ifanc anabl yn ystod y tymor nac ychwaith adeg gwyliau ysgol. Mae hon yn broblem hirdymor ac mae wedi fy atal rhag dychwelyd i weithio yn y sector gofal iechyd. *(Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant 2022)*

Mae gan fy mab anghenion lluosog a chymhleth ac mae'n mynd i leoliad addysgol gydag adnoddau a reolir gan yr awdurdod lleol. Ar hyn o bryd does dim darpariaeth ar ôl ysgol yn fy nhref leol ac er ein bod wedi cael taliadau uniongyrchol i'w helpu i fynychu gweithgareddau cyfoethogi ar ôl ysgol, does dim Cynorthwywyr Personol yn ymgeisio am y swydd. *(Asesiad Ddigonolrwydd Gofal Plant 2022)*

Wrth ofalu am blant ag anghenion cymhleth mae yna lawer o oriau hyfforddi er mwyn sicrhau y gallwn ni ddiwallu anghenion plant unigol. Mae hyn yn gost ychwanegol i'n cyllideb staffio ac nid yw hyn yn cael ei ystyried wrth ddyrannu unrhyw gymorth ariannol. *(Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant 2022)*

Mae gwarchodwyr plant cyfrwng Cymraeg yn cael eu bwcio ymlaen llaw (rhestr aros) ac maen nhw'n gyfyngedig iawn. Mae'n bwysig i ni fel teulu i gael lleoliad Cymraeg iaith gyntaf ar gyfer ein plant gan ein bod yn Gymry Cymraeg, dyw llawer o'r gwarchodwyr plant ddim yn rhugl nac yn hyderus yn y Gymraeg fel iaith gyntaf. *(Asesiad o Ddigonolrwydd Gofal Plant 2022)*

Mae angen gwell hyfforddiant arnoch ar ddelio â sefyllfaoedd sy'n ymwneud ag oedolion sydd â chyflyrau meddygol ac mae angen i swyddogion yr heddlu fod yn drugarog wrth ddelio â'r sefyllfaoedd hyn.

Nid oedd fy merch a'i phartner a oedd yn eu 30au canol yn gallu dod o hyd i unman i fyw yng Ngheredigion a bu'n rhaid iddyn nhw symud i Sir Benfro – yr unig le yr oedden wedi medru dod o hyd i rywle i fyw – llwyddon nhw i brynu tŷ yno.

Yn gyffredinol, mae'n ymddangos bod y sefyllfa dai yn erchyll - mae costau rhent a phrisiau tai yn hurt ac mae ansawdd y stoc dai yn annigonol. Hefyd, mae'r grantiau cyfredol ar gyfer inswleiddio'r stoc dai hŷn yn debygol o greu problemau difrifol yn y dyfodol gan fod yr hyn a ddefnyddir yn anaddas.

Gwyddom fod menywod a phobl LHDTTC+ yn llawer mwy tebygol na dynion o ddiodef cam-drin domestig gan gynnwys trais, cam-drin emosiynol, cam-drin rhywiol a cham-drin ariannol sy'n golygu bod mwy o angen gwasanaethau tai arnynt. Hefyd, maent yn fwy tebygol o wynebu gwahaniaethu gan ddarparwyr tai. Mae fy mhrofiad personol yn adlewyrchu hyn.

Mae rhan fwyaf y landlordiaid preifat yn gwrthod pobl anabl oherwydd nad ydyn nhw am dalu am unrhyw addasiadau. Mae pobl anabl hefyd yn fwy tebygol o fod angen budd-daliadau, oherwydd mae bod yn anabl yn hynod o ddrud; ac mae landlordiaid preifat yn aml yn gwrthod rhentu i bobl sy'n derbyn budd-daliadau er bod hynny'n anghyfreithlon.

Rydym i gyd wrth ein bodd yn byw yn ein cartrefi ein hunain, ond mae angen i ni archwilio sut beth fyddai byw ar y cyd. Mae angen cynnal adolygiad gan edrych ar drefniadau rhannu llety i leihau unigrwydd ac ystyried datblygiadau newydd a fyddai'n ei gwneud hi'n haws i bobl wrth iddyn nhw heneiddio. (*Hunanasesiad Oed-gyfeillgar 2022/23*)

Mwy o dai fforddiadwy i brynwyr tro cyntaf. (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023*)

Mae pobl o liw a phobl LHDT+ yn fwy tebygol o ddiodef troseddau casineb mewn mannau cyhoeddus gan gynnwys ar drafnidiaeth gyhoeddus. Rwy'n fenyw wen sydd mewn perthynas â menyw ddu ac rwyf wedi wynebu aflonyddu ar drafnidiaeth gyhoeddus yn y gorffennol ac o'r herwydd, rwyf bellach yn osgoi defnyddio trafndiaeth gyhoeddus os oes modd.

Pe bawn i'n gallu cyrraedd gweithleoedd ar ddydd Sul, byddwn i'n byw'r freuddwyd. Yn lle hynny, mae'r straen o chwilio am waith yn golygu nad wyf ond yn cael awr o gwsg bob nos. Does neb eisiau rhywun sy'n methu â gweithio ar ddydd Sul.

Nifer cyfyngedig iawn o lefydd sydd yna i deithwyr anabl ar fysiau a phrin yw'r tacsis hygyrch. Mae pobl hŷn yn dibynnu ar fysiau ac mae'r gwasanaethau yn cael eu torri. Ar ben hynny, mae'r modd y rhoddir gwybod i bobl am newidiadau yn ofnadwy.

Nid yw'n rhwydd i bobl anabl na phobl sydd â phroblemau iechyd gael mynediad i lwybr yr arfordir a thraethau yng Ngheredigion – mae'r llwybr yn gul iawn ac mae'n erydu mewn cryn dipyn o lefydd. Mae angen sicrhau bod modd i bobl anabl gael mynediad i draethau ac mae angen trafndiaeth gyhoeddus reolaidd i'r traethau hyn hefyd.

Bygi traeth er mwyn medru cael mynediad i'r traeth (*Ymarfer ymgysylltu â phobl hŷn 2022/2023*)

Diffyg palmentydd ar gyfer sgwteri symudedd a phroblemau o ran symud. (*Hunanasesiad Oed-gyfeillgar 2022/23*)

Ni allaf gael mynediad i lwybr yr arfordir gan nad yw'n addas i bobl anabl. Byddwn wrth fy modd yn cael mynediad i gefn gwlad ond nid yw'r rhan fwyaf o'r llwybrau hyn yn addas i bobl anabl chwaith. Byddwn wrth fy modd yn gweld llwybrau pridd sy'n fwy llydan a fyddai'n addas ar gyfer ffrâm gerdded ar olwynion neu gadair olwyn ac nid llwybrau tarmac gan y byddent yn eu difetha.

Bron yn ddieithriad, mae grisiau yn rhan o bob cyfleuster sydd wedi'i ddynodi ar gyfer yr anabl. Un enghraifft o hyn yw'r ganolfan hamdden. Yn aml, mae teuluoedd cyfan yn defnyddio'r ystafelloedd newid i'r anabl, boed hynny yn y pwll nofio neu

rannau eraill o'r ganolfan hamdden. Hefyd, o bryd i'w gilydd, maent ar gau am nad ydynt yn cael eu glanhau'r un pryd â'r ystafelloedd newid arferol.

Yn aml, nid yw pobl draws yn medru cael mynediad i ystafelloedd newid am nad ydynt yn teimlo'n ddiogel yn y prif ystafelloedd newid. Mae fy ffrindiau wedi wynebu aflonyddu. Mae angen mwy o ystafelloedd newid ar gyfer teuluoedd ac ystafelloedd newid preifat fel nad oes angen defnyddio'r ystafelloedd newid sydd wedi'u neilltuo ar gyfer yr anabl.

Mae toiledau yn holl bwysig. Dylai fod cyfleusterau newid ar gael ar gyfer oedolion a phlant. Faint o incwm sydd wedi'i greu o godi tâl am ddefnyddio toiledau?
(*Hunanasesiad Oed-gyfeillgar 2022/23*)

Gadewch i bobl draws wneud pi-pi mewn heddwch. (*Pride Aberystwyth, 2023*)

Fel dyn trawsryweddol, rwy'n poeni bob dydd am fy hawliau dynol. Dim ond mater o amser yw hi hyd nes y daw'r dydd pan na fydd hawl gennyf ddefnyddio toiledau cyhoeddus y dynion.

Mwy o glybiau ar gyfer plant 4 oed. (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023*)

Clybiau 14+ i bobl ifanc (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023*)

Mae'n ymddangos mai ychydig iawn sydd yna ar gyfer pobl ifanc rhwng 10 oed a'u hugeiniau cynnar mewn ardaloedd gwledig. Mae fy merch a'm hwyrion sydd o dan 5 oed eisiau symud i'm pentref – byddai hyn yn wych nawr ond heb gar na thrafnidiaeth gyhoeddus, bydd hi'n ddiflas iawn arnynt ymhen rhai blynyddoedd.

3.4 Iechyd

Mae'r ardal hon yn un wledig iawn. Mae Ysbyty Bronglais ar lethr heb ddim llefydd parcio – mae'n anodd mynd â phobl anabl i apwyntiadau yno. Rwy'n gorfod eu gollwng wrth yr hen fynedfa, mynd i chwilio am le i barcio cyn rhedeg i fyny'r allt a mynd â nhw i'r apwyntiad.

Fel menyw ddeurywiol mewn perthynas lesbiaidd, nid wyf wedi medru cael gwasanaeth cwnsela seicorywiol digonol o'i gymharu â phobl heterorywiol sydd wedi goroesi triniaeth debyg o ran canser y fron.

Oherwydd fy awtistiaeth, mae'r meddygon yn fy ngwrthod ac nid ydynt yn gwranddo, felly dydw i ddim yn trafferthu mynd atynt.

Mae teithio'n anodd pan fyddwch chi'n anabl ac mae'r ymddiriedolaeth hon yn gweithio ar draws 3 sir. Dim ond 3 chlinig sy'n cynnig gofal iechyd i bobl draws ac mae'r clinigau hyn yn Lloegr. Mae 2 ohonynt yn Llundain ac mae ganddynt restrau aros o 5 mlynedd.

Gwell gofal iechyd meddwl a chorfforol i bobl yn y gymuned LHDTTC+ (*Pride Aberystwyth, 2023*)

3.5 Trosedd a Mynediad at Gyfiawnder

Rwyf innau, fy ffrindiau a'm cymdogion yn cael ein gor-blismona. Yn bennaf mae hyn oherwydd fy mod i'n dlawd ac yn byw mewn ardal dlawd. Un tro pan oeddwn allan gyda'r nos yn fy nghadair olwyn, dywedwyd wrthyf am symud oddi yno am ddim rheswm. Ar adeg arall, cefais fy symud gan 3 swyddog am ddefnyddio mainc wrth gael pwl o asthma. Dywedwyd wrthyf fy mod yn hela ofn ar bobl.

Mae'r bobl o liw yr wyf yn eu hadnabod yn cael eu stopio'n gyson am resymau gwirion. A hynny, dim ond am eu bod allan yn cerdded.

Mae Aberystwyth yn lle heddychlon gyda digon o awyr iach a chyfradd troseddu isel. (*Hunanasesiad Oed-gyfeillgar 2022/23*)

Rwyf am i bob aelod o'r gymuned LHDTTC+ deimlo'n ddiogel ac iddynt gael eu derbyn. (*Pride Aberystwyth, 2023*)

Mae angen i bobl roi'r gorau i jôcs trawsffobig, beirniadaeth, gwahaniaethu, trais ac ati, yn erbyn pobl draws (*Pride Aberystwyth, 2023*)

Byddai Aberaeron yn well pe byddech chi'n cael gwared ar fêps a chyffuriau. (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023*)

Mannau diogel ar gyfer pobl LHDTTC+ a lleiafrifoedd eraill. (*Pride Aberystwyth, 2023*)

Mae hiliaeth a chasineb tuag at bobl anabl yn gyffredin iawn. Mae rhagfarn ar sail rhyw hefyd yn gyffredin ac anodd yw teimlo'n ddiogel.

3.6 Dylanwadu ar benderfyniadau

Mae pethau'n mynd yn gynyddol ar-lein ac mae'n bosibl y bydd yna raniad digidol a gellir dadlau bod hynny'n effeithio'n andwyol ar bobl hŷn.

Nid wyf yn credu bod y Gymraeg yn cael ei thrin yn deg ac yn gyfartal e.e. nid oes gan gynghorau cymuned gyfleusterau cyfieithu.

Ddim yn eangfrydig – mae'r meddylfryd yn gul iawn/unffurf- mae rheolwyr yn gwneud y penderfyniadau y maen nhw eu heisiau ond maent yn cynnal 'ymgyngoriad' cyn gwneud y penderfyniadau hynny.

Fel Pagan, os byddaf yn sôn am fy nghredoau, rwy'n aml yn teimlo nad wyf yn cael fy nghymryd o ddifrif yn ystod trafodaethau cyhoeddus. Nid wyf yn teimlo ei bod yn ddiogel i mi rannu fy marn grefyddol y tu allan i gylchoedd caeedig.

Rwy'n gwrthod y syniad, sy'n eang yng Ngheredigion, nad oes angen i ni ystyried anghenion na hawliau pobl o liw o ran bywyd cyhoeddus a dylanwadu ar benderfyniadau am fod y boblogaeth o ran lleiafrifoedd ethnig yn gymharol fach.

Nid yw lleisiau menywod yn cael eu clywed o hyd, ac mae menywod yn cael eu tangynrychioli'n druenus ar lefel y Cyngor Sir a'r cynghorau cymuned.

Mae'r cyfan yn dibynnu ar y penderfyniad sy'n cael ei wneud. Mae rhieni pobl ifanc anabl yn ddi-flewyn-ar-dafod gan eu bod wastad wedi gorfod gweiddi.

Mae rhan fwyaf y systemau gwneud penderfyniadau yn cael eu rhedeg gan bobl hŷn a phobl hŷn sy'n gwneud y penderfyniadau sy'n golygu mai criw dethol o bobl sydd wrthi. Dwi'n meddwl am gynghorau tref, ac ati.

Byddai modd i ddynion ymddiswyddo neu roi'r gorau iddi er mwyn rhoi cyfle i ymgeiswyr benywaidd. Gallent hefyd gymryd mwy o gyfrifoldeb am ofal plant, gofal i'r henoed a gwaith tŷ fel y gallai menywod gael amser i gymryd rhan mewn bywyd cyhoeddus.

O'm mhrofiad i, mae menywod yn aml yn cael eu hanwybyddu pan mae ganddyn nhw farn.

Mae angen cynnwys y cymunedau yr ydych chi'n eu gwasanaethu mewn ffordd ddiffuant ac nid dim ond drwy ymgynghoriadau cymhleth sy'n eithrio llawer (yn benodol y grwpiau economaidd-gymdeithasol is) rhag cymryd rhan mewn trafodaethau am benderfyniadau a allai effeithio ar eu bywydau.

Does neb yn gwrando beth bynnag. Dim ond siaradwyr Cymraeg a'r rhai sydd â chysylltiadau â'r Cyngor sydd â gwir lais a dylanwad.

Ymddengys mai ychydig iawn o ddealltwriaeth sydd yna o fewn y Cyngor Sir o'r berthynas rhwng democratiaeth a chyfranogiad y Gymuned. Yn anffodus, mae'r cyfle i gael unrhyw wir ddylanwad neu hyd yn oed fod yn rhan o unrhyw drafodaeth yn fach iawn.

Mae cyfarfodydd ymgynghori, ac ati, bron bob amser yn anhygyrch i bobl fyddar. Felly, os na allwch chi fynychu, nid oes modd i chi ddylanwadu.

3.7 Mynediad at Wybodaeth a Gwasanaethau Digidol

Roedd fy ngwraig yn arfer dysgu TGCh yn y gymuned. Roedd ei dosbarthiadau yn cynnwys pobl rhwng 17 a 92 oed. Roedd pobl o bob un o'r grwpiau sydd wedi'u rhestru yn rhan o'r dosbarthiadau. Felly, roedd gan bawb a oedd yn dymuno bod yn rhan o'r dosbarthiadau yr un mynediad iddynt.

Nid yw hygyrchedd bob amser yn rhan annatod o systemau ar-lein, a gall hyn beri heriau i bobl sydd â gwahanol anabledau.

Rwy'n adnabod pobl nad oes ganddynt y rhyngwyd o gwbl, ac rwy'n gweld eu bod wedi'u heithrio o lawer o wybodaeth oherwydd ein bod yn tueddu i dybio bod gan bawb ffôn clyfar a mynediad at gyfrifiadur.

Gall hen bobl fforddio'r dechnoleg ond ni allant ei defnyddio.

Mae llawer o bethau bellach yn ddigidol, ac nid oes gan lawer o'r henoed fynediad at gyfrifiaduron na'r rhyngwyd.

Peidiwch ag anghofio nad yw pawb ar-lein. (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023*)

Mae angen hyrwyddo digwyddiadau yn ehangach. Dyw rhai o hyd ddim yn ymwybodol o'r gymuned wych sydd yna. (*Pride Aberystwyth, 2023*)

Mae pobl oedrannus ac anabl yn cael eu hanghofio ac nid ydynt wedi'u cynnwys yn y gwaith uwchraddio digidol. Mae awgrymiadau anymarferol yn cael eu gwneud ac maent yn teimlo eu bod yn cael eu gadael ar ôl ac yn cael eu heithrio. Mae'n anoddach arnyn nhw.

Mae'n dibynnu ar y person. Nid oes gan lawer o bobl rwy'n gweithio gyda nhw unrhyw ddiddordeb, felly mae darparu'r cyfle yn amherthnasol.

Ar y cyfan, mae'r gwasanaeth Cymraeg yn waeth.

3.8 Cyd-dynnu yn y gymuned

Mae dod at ein gilydd fel cymuned yn anodd yn fy mhentref i gan fod yna grwpiau neu wahanol breswylwyr sy'n ceisio trefnu pethau ac mae'n ymddangos fel petaent yn ceisio bychanu eraill - felly rwy'n tueddu i'w hosgoi a chadw mas o bethau.

Rwy'n ffodus iawn i fyw mewn pentref cyfeillgar a hyfryd.

Nid yw'n hawdd i mi ymuno, felly ar y cyfan, rydw i ar fy mhen fy hun.

Mae siarad yr un iaith yn dod â ni'n agosach at ein gilydd, mae'n druenus iawn fod llai ohonom bellach yn fy nghymuned.

Mae'n waeth i siaradwyr di-Gymraeg.

Mae rhai o'r nodweddion gwarchoddedig yn ffasiynol nawr ac maent yn cael llawer o sylw yn y cyfryngau a llawer o gyfleoedd. Nid yw anabledau a henaint byth yn boblogaidd ac maent yn cael eu gadael ar ôl a'u hanwybyddu.

Mae'r pethau cymunedol sy'n cael eu cynnal fel arfer yn digwydd yn ystod yr wythnos yn ystod amser gwaith felly nid oes modd i bobl sy'n gweithio na gofalgwyr fynd iddynt. Dylid gwneud mwy o ymdrech i ddiwallu anghenion pawb ac nid dim ond cyd-fynd ag anghenion gweithwyr y cyngor.

Mae pobl yn tueddu i feddwl am eu bywydau eu hunain a gadael i chi fwrw ymlaen a'ch bywyd ond rydym yn helpu ein gilydd pan fydd angen (*Hunanasesiad Addas i Bobl Ifanc 2022/23*)

Yn yr ardal hon, mae pobl yn dueddol o roi llawer o ystyriaeth i bobl hŷn. (*Hunanasesiad Oed-gyfeillgar 2022/23*)

Rwyf am i bob aelod o'r gymuned LHDTC+ deimlo'n ddiogel a chael eu derbyn. (*Pride Aberystwyth, 2023*)

Hoffwn i bobl roi'r gorau i weiddi pethau sarhaus ataf yn y tafarndai. (*Pride Aberystwyth, 2023*)

Byddwn i wrth fy modd yn byw mewn byd lle byddai pobl yn gofyn i chi am eich rhagenwau cyn tybio beth ydynt. (*Pride Aberystwyth, 2023*)

Rwy'n dymuno... i bobl beidio â theimlo cywilydd nac ofn byw eu bywyd fel y byddent am ei wneud go iawn. (*Pride Aberystwyth, 2023*)

3.9 Effaith digwyddiadau ers yr arolwg cydraddoldeb diwethaf yn 2019

Gofynnwyd i bobl ystyried effaith Covid-19, Brexit, y rhyfel yn Wcráin a'r argyfwng costau byw.

Roedd Covid yn wych o ran gofalu am berthynas – cawsom y llonydd a oedd ei angen arnom ar adeg pan oedd pethau ar fin bod yn anodd. Roedd hefyd yn dda ar gyfer fy merch feichiog – roedd yn darparu'r cyfle a'r amser i'r ddau riant fod yno. Serch hynny, roedd hi'n anodd iawn ar fy mam a oedd yn ei 80au yn Lloegr yn ystod Covid am fod yn rhaid iddi hunanynysu.

Rwy'n credu bod pobl ifanc yn ei chael hi'n anodd ymwneud ag eraill ar ôl y cyfnod clo ac mae'r ffaith bod prisiau'n cynyddu yn ei gwneud hi'n anoddach iddynt ddechrau arni a byw eu bywydau.

Gan fy mod i'n fewnblyg, fe wnes i mewn gwirionedd elwa o'r cyfnodau clo gan fy mod o'r diwedd wedi cael yr hawl i weithio gartref. Yn anffodus, wnaeth hyn ddim para, er gwaethaf y ffaith i weithio gartref gael effaith mor gadarnhaol ar fy iechyd meddwl. Mae effaith chwyddiant, heb godiad cyflog, yn gysgod dros bopeth ac oherwydd y sefyllfa dai yng Nghymru rwy'n cael fy ngorfodi i rannu tŷ gyda 12 arall gan fod hyn yn fforddiadwy (Rwy'n teimlo'n ddiflas).

Byddwn i'n dweud bod y rhai sy'n hoyw, lesbiaidd, deurywiol, anneuaidd neu drawsryweddol, yn cael eu derbyn yn fwy nawr nag yr oeddent o'r blaen.

Mae'r gost sy'n gysylltiedig â byw gydag anabledd wedi cynyddu a does neb yn cydnabod hynny.

Mae arian parod yn dal i fod yn gyfreithlon. Gwnewch yn siŵr y gallwn ni reoli ein cyllideb ein hunain. (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023*)

Mae pawb ar wahân i'r bobl gyfoethog wedi cael eu taro gan yr argyfwng costau byw.

Rwyf am ddathlu fy mhen-blwydd nesaf yn 14 oed gyda fy nhad a'r teulu yn fy nhŷ yn Wcráin. (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc, 2023*)

Rwyf am fynd yn ôl i'r Wcráin (*Gŵyl Plant a Phobl Ifanc 2023*)

4. Casgliad

Mae'r holl wybodaeth uchod wedi ei hystyried fel rhan o'r broses ymgysylltu ac ymgynghori sydd wedi ein helpu i lunio fersiwn ddrafft ein Cynllun Cydraddoldeb Strategol ar gyfer 2024-28.

Bydd fersiwn ddrafft y Cynllun Cydraddoldeb Strategol yn awr yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu er mwyn cael adborth cyn y bydd yn cael ei gyflwyno i Gabinet Cyngor Ceredigion ym mis Hydref 2023.

Os caiff y Cynllun ei gymeradwyo, bydd y Tîm Cydraddoldeb a Chynhwysiant yn cynnal ymgynghoriad cyhoeddus o'r cynllun drafft yn nhymor y gaeaf 2023. Ar ôl i'r ymgynghoriad cyhoeddus ddod i ben ac i'r newidiadau angenrheidiol gael eu gwneud, bydd y cynllun terfynol yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu er mwyn cael adborth cyn y bydd yn cael ei gyflwyno i Gabinet Cyngor Ceredigion ym mis Chwefror 2024.

Disgwylir i'r Cynllun Cydraddoldeb Strategol newydd ar gyfer 2024-28 gael ei gyhoeddi ar ein gwefan erbyn 1 Ebrill 2024.